

Nr 25

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande turismen i Sverige.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 233 av herrar *Gustavsson, Bengt*, och *Larsson, Lars*, samt II: 293 av herrar *Lindahl* och *Lundkvist* i Eskilstuna föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att förutsättningarna för svensk turism under 1960-talet blir föremål för utredning.

I motionerna åberopas bl. a. att chefen för handelsdepartementet i årets statsverksproposition framhållit värdet av en utbyggnad av de turistfrämjande åtgärderna och sagt sig vilja överväga möjligheterna att höja det samlade statsbidraget till verksamheten.

Motionärerna anför bl. a. att en förstärkt och riktigt utformad turistreklam kommer att bli mycket lönsam för vårt land. Konkurrensen länderna emellan kan väntas bli hård.

Det framhålles vidare i motionerna att många goda initiativ tagits på turismens område trots de knappa ekonomiska resurser som stått och står till buds. Svenska turisttrafikförbundet har bedrivit ett förhållandevis effektivt upplysningsarbete för Sverige i utlandet.

Motionärerna anser, att om en utbyggnad av de turistfrämjande åtgärderna skall ske borde en utredning först komma till stånd. En verksamhet av detta slag måste bygga på fakta och inte på spekulationer och antaganden.

Utredningen skulle bl. a. klarlägga behovet av investeringar i framtida turistprojekt, värdet av en effektiv resandestatistik, turismens lönsamhet, Sveriges förutsättningar som turistland, turistpropagandans inriktning, Svenska turisttrafikförbundets roll i en framtida utvidgad turistpropaganda samt statens och det privata näringslivets ekonomiska medverkan.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 293.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från järnvägsstyrelsen och länsstyrelserna i Södermanlands, Hallands och Norrbottens län samt berett Svenska turisttrafikförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet och Svenska turistföreningen tillfälle att inkomma med yttrande.

Järnvägsstyrelsen understryker, att den propagandaverksamhet som av Svenska turisttrafikförbundet bedrivs i utlandet för Sverige i jämförelse med de flesta länders aktivitet framstår som otillräcklig, vilket bl. a. är för-

klarligt med hänsyn till de begränsade medel, som står till förfogande för sådan verksamhet.

Inom ramen för sin egen verksamhet har därför styrelsen på egen bekostnad dels producerat turistiska publikationer på främmande språk och dels anordnat informationssammankomster för resebyråpersonal i de från styrelsens synpunkt viktigaste europeiska länderna.

Styrelsen tillstyrker utredning.

Länstytrelserna i Södermanlands, Hallands och Norrbottens län framhåller att turismen numera representerar väsentliga ekonomiska värden och tillstyrker livligt motionerna. *Länstytrelsen i Södermanlands län* betonar bl. a. att man i andra länder ställer väsentligt större belopp till förfogande för en effektiv upplysnings- och propagandaverksamhet än som sker i vårt land.

Länstytrelsen i Hallands län berör problemet med semesterns spridning. Augusti och september månader är ofta från väderlekssynpunkt en utmärkt tid för semester på västkusten. Men under nu rådande förhållanden är badorterna vid denna tid ganska tomma och ödsliga, och detta är kanske från trevnadssynpunkt ej bättre än trängseln under juli månad. Dock torde länet såsom mål för turister vara attraktivt huvudsakligast under sommarmånaderna. Halland är då ett av de främsta målen för den inhemska turismen. Det är därför nödvändigt att, innan turistpropagandan aktiveras, skapa resurser för att kunna taga emot turistströmmen och få turisterna att trivas.

Därvid är att märka att vad som investeras härpå i huvudsak skall kunna förräntas under en kort sommarperiod.

Länstytrelsen i Norrbottens län har följt utvecklingen av turismen, vilket bl. a. resulterat i anställandet av en turistintendent, placerad hos länsstyrelsen. Detta har möjliggjorts genom anslag av landstinget samt bidrag från Kiruna stad.

Svenska turisttrafikförbundet anför, att det är synnerligen otillfredsställande och till allvarig nackdel, att någon tillförlitlig statistik över det utländska resandet till och inom Sverige icke existerar för tiden efter införandet av den fullständiga nordiska passfriheten för två år sedan. Samtidigt kan som ett positivt drag i bilden nämnas, att på olika håll i landet initiativ tagits till lokala analyser av turismens lönsamhet och ekonomiska betydelse. Tiden torde snart vara inne för en sådan sammanställning av de hittills utförda undersökningarna som möjliggör slutsatser av mer allmän räckvidd. Förbundet framhåller vidare, att i Norge vid olika tidpunkter utförts undersökningar rörande turismens omfattning och ekonomiska betydelse, vilka metodmässigt och med hänsyn till sina resultat kan vara av värde även för oss. I Finland pågår f. n., delvis med finansiell hjälp av UNESCO, planering av en omfattande sociologisk undersökning rörande reseliv och semester-

användning. Den väntas inom en snar framtid komma till praktiskt utförande.

Förbundet anför avslutningsvis:

För närvarande arbetar som bekant en av statsrådet och chefen för kungl. handelsdepartementet tillsatt utredning, den s. k. Renlunds-kommittén, vilken bl. a. behandlar frågor rörande STTF och dess verksamhet och finansiering. STTF väntar sedan många år på ett definitivt avgörande i frågan om statsmakternas stöd. Med svaret på denna fråga sammanhänger även möjligheten att få till stånd en ökning av det enskilda näringslivets bidrag. I dagens läge, med oavbrutet ökande anspråk på STTF och dess tjänster, framstår det som synnerligen betydelsefullt, att dessa avgöranden inte förskjutes i tiden genom nya utredningar utöver den pågående. Sedan STTF:s framtida arbetsram sålunda blivit fastställd, synes det i främsta rummet böra ankomma på förbundet självt att ta initiativ till erforderliga utredningar och forskningsverksamhet rörande turismen och mottagningsresursernas anpassande efter resandeströmmens ständigt föränderliga karaktär.

Undersökningar om turismen och dess betydelse har tidigare ägt rum, senast genom 1948 års utredning rörande turisttrafiken från utlandet (SOU 1951: 49). Motionärernas syfte synes därför bäst kunna förverkligas genom en fortlöpande insamling och bearbetning av fakta rörande turismen i Sverige, rörande våra marknaders potentiella utvecklingsmöjligheter etc. STTF:s styrelse vill uttrycka en förhoppning, att utskottet i anledning av motionen uttalar sitt intresse för en snabb positiv lösning av frågan om ökat stöd åt STTF, och i samband därmed föreslås riksdagen besluta att medel ställes till förbundets förfogande för en fortlöpande verksamhet utefter sådana för turismens vidareutvecklande betydelsefulla linjer, som motionärerna anger.

Svenska landskommunernas förbund anser det angeläget att åtgärder vidtages för att öka tillströmningen av turister till Sverige och att staten lämnar ekonomiskt stöd till turistfrämjande åtgärder av olika slag. Däremot förefaller en utredning av den omfattning motionärerna föreslagit vara av mindre intresse för kommunerna.

Svenska landstingsförbundet anför, att turistväsendet under senare år genomgått en kraftig utveckling, och både landsting och kommuner har i ökad omfattning intresserat sig för detsamma. Landstingens anslag för ändamålet har stigit från 24 000 kronor till 177 500 kronor under den senaste 10-årsperioden.

Inget behov av utredning föreligger.

Svenska stadsförbundet delar motionärernas synpunkter på angelägenheten av att tillräckliga medel ställes till förfogande för turistfrämjande åtgärder samt att dessa medel användes på det sätt som bäst gagnar turistnäringens utveckling. Då det på detta område torde föreligga en påtaglig risk för felinvesteringar, skulle det vara värdefullt med en allsidig utredning om arten och omfattningen av de åtgärder som lämpligen bör vidtagas.

Svenska turistföreningen säger sig dela motionärernas uppfattning att Tu-

risttrafikförbundet bör erhålla ökat stöd för turistpropaganda och anför vidare i huvudsak:

Det är också enligt föreningens mening uppenbart, att de mera vetenskapligt utformade undersökningar om turismen, som gjorts på skilda håll i landet, givit värdefullt material för bedömning av frågan om turismens ekonomiska betydelse. Sannolikt är det dock avsevärt mycket lättare att genomföra en sådan mera begränsad undersökning gällande en viss ort eller ett geografiskt väl avskilt landskap än att åstadkomma en motsvarande utredning för hela landet.

Motionärerna anser, att en snar utbyggnad av de turistfrämjande åtgärderna — varom handelsministern förklarat sig vara ense med Svenska turisttrafikförbundet — bör föregås av en förutsättningslös undersökning och utredning för att risk för samhällseliga felinvesteringar måtte undvikas. De uttalar därjämte, att en verksamhet av detta slag måste bygga på fakta och inte på spekulationer och antaganden.

Enligt Svenska turistföreningens mening är det givetvis av stor betydelse att man söker komma till klar uppfattning om orsaker och verkningar, när det gäller turismens väsen och tillväxt. Det bör emellertid understrykas, att mycket stora svårigheter föreligger när det gäller att få tillräckligt klara och entydiga uppgifter om turismens ekonomiska betydelse. I mycket stor utsträckning har det hittills varit och torde alltjämt bli nödvändigt att för turismen vidtaga praktiska åtgärder utan faktisk kunskap på alla punkter. Man får därvid söka en utgångspunkt också i vissa antaganden, som dock naturligtvis måste grundas på erfarna turistmäns omdöme.

Av ordalagen i motionerna framgår, att motionärerna främst avsett de utländska turistbesöken i Sverige. Det torde då vara motiverat att erinra om det betänkande därom, som avgivits av 1948 års utredning angående turisttrafiken från utlandet (statens offentliga utredningar 1951: 49). I vissa huvuddrag är detta betänkande alltjämt giltigt, och det visar också vilka svårigheter, som är förknippade med en undersökning av detta slag och hur begränsade möjligheterna är att vinna säker och detaljerad kunskap om turismens ekonomiska betydelse.

Svenska turistföreningen är därför tveksam huruvida det — utöver den fortgående utredningsverksamhet som bedrivs av Svenska turisttrafikförbundet — föreligger behov av en sådan utredning, som nu föreslås.

Utskottet

Turismen har i Sverige liksom i världen i övrigt under efterkrigsåren undergått en kraftig expansion. Detta förhållande belyses av att antalet inresor till riket nu beräknas vara 4 å 5 gånger större än före kriget. Det anses också ådagalagt att av utlänningar som gästar Skandinavien flera besöker Sverige än något av de övriga skandinaviska länderna. Turistströmmen beräknas under år 1958 ha tillfört Sverige omkring 500 miljoner kronor. Här bör emellertid tillfogas att Sverige lär vara det land i Europa, varifrån i förhållande till folkmängden det största antalet av landets egna medborgare reser ut som turister. Under alla omständigheter står det dock klart att turismen har stort

värde såsom inkomstkälla för landet och att denna betydelse tenderar att öka. Chefen för handelsdepartementet har i årets statsverksproposition vid behandlingen av frågan om bidrag till Svenska turisttrafikförbundet understrukt den betydelse turismen har för våra valutainkomster och för olika delar av näringslivet.

Utskottet finner bl. a. mot bakgrunden av ovan antydda förhållanden självklart att ansluta sig till dem som anser de med vår turistnäring sammanhängande spörsmålen förtjäna stor uppmärksamhet och vill här i första hand beröra en verksamhet av grundläggande betydelse för ökning av turistströmmen, nämligen upplysningsarbetet i utlandet angående Sverige.

Bland de olika organ som arbetar på detta område bör främst nämnas Svenska turisttrafikförbundet och Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet. Upplysningsverksamhet bedrivs även av exempelvis Svensk-amerikanska nyhetsbyrån, Svensk-internationella pressbyrån, utrikesdepartementets pressbyrå, statens järnvägar, SAS och andra företag. På det regionala planet har inom län, landsting och kommuner på vissa håll tagits initiativ i sådant syfte. Enligt utskottets mening skulle bättre resultat av detta arbete kunna nås om man kunde finna någon form för samordning och rationalisering av strävandena. Frågan om åtgärder härför, ehuru med begränsad räckvidd, har också vid ett flertal tillfällen behandlats av statsmakterna och är nu föremål för prövning genom en utredning. Utskottet vill härutinnan endast erinra om att riksdagen år 1957 behandlade en motion om utredning angående turisttrafiken från utlandet och den av Turisttrafikförbundet bedrivna verksamheten, varvid uttalades att det för dagen mest angelägna i stället vore att lösa vissa organisatoriska frågor beträffande de olika upplysningsorganen — närmast problemet om gemensamma lokaler. Sedan frågan här om ånyo aktualiserats genom framställningar från Svenska institutet tillkallade chefen för handelsdepartementet i början av år 1959 en utredning angående samverkan mellan organen för upplysningsverksamhet i utlandet. Av direktiven för utredningen framgår bl. a. att utredningen skall pröva frågorna om sammanförande till en lokal av Turisttrafikförbundet och Svenska institutet samt vissa andra upplysningsorgan och om den samverkan som kan åstadkommas genom ett sådant samgående. I samband därmed bör bl. a. frågor rörande organens verksamhet och medelsbehov prövas.

De spörsmål den av motionärerna föreslagna utredningen skulle få att handlägga sträcker sig väsentligt längre än till upplysningsorganens verksamhet och exemplifieras av motionärerna med, förutom nyssnämnda fråga, bedömning av behovet av investeringar i framtida turistprojekt, värdet av en effektiv resandestatistik, turismens lönsamhet, Sveriges förutsättningar som turistland, turistpropagandans inriktning och statens och det privata näringslivets ekonomiska medverkan. Starka skäl talar för att många av här nämnda och måhända även andra frågor kan behöva ingående prövas

om vi skall kunna effektivt utnyttja vårt lands möjligheter på turismens område och hävda oss i konkurrensen. De brister som ännu finns i våra kunskaper om olika förhållanden av betydelse för turismens utveckling och lönsamhet gör emellertid att risken för felinvesteringar i dagens läge får bedömas vara stor. Detta talar, enligt utskottets mening, för att en utredning i första hand bör syfta till att åstadkomma en översiktlig, planmässig och ingående analys av förutsättningarna i olika hänseenden för turismens utveckling och lönsamhet. Ett sådant material skulle erbjuda ett på faktiska förhållanden grundat underlag för vidare överväganden i särskilda frågor och skulle vidare bl. a. tjäna syftet att reducera risken för felinvesteringar. Utskottet är emellertid icke berett att tillstyrka, att en sådan utredning tillsättes nu. Det förslag som är att vänta — enligt uppgift under våren 1960 — från den ovannämnda utredningen angående upplysningsorganen berör praktiska frågor av stor betydelse när det gäller att giva den för turismen nödvändiga upplysningsverksamheten ökat stöd och större effektivitet. Utskottet finner angeläget att de åtgärder, vartill förslaget kan föranleda, företages utan tidsutdräkt. För lämpligheten av att avvakta det kommande förslaget talar även, att däri torde komma att redovisas ett grundläggande sakmaterial, vilket, jämte det material som erhålles vid remissbehandlingen av förslaget, kan giva goda utgångspunkter för den fortsatta planeringen på detta område.

Ehuru utskottet sålunda, oavsett sin förståelse för motionärernas förslag, icke anser den föreslagna utredningen böra nu komma till stånd, vill utskottet, med hänsyn till vikten av att de i motionerna upptagna spörsmålen beaktas, hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 233 och II: 293 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giver till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 5 april 1960

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Anderson, Carl Albert*, Persson, Johan*, Möller, Sörlin, Hansson, Gustaf Henry*, Danmans, Andersson, Axel Emanuel*, Hellebladh, Johansson, Tage, och Gustavsson, Bengt;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Johnsson i Skoglösa, Engkvist, Björkänge, Jacobsson i Sala, Svensson i Krokstorp, fru Jäderberg, herrar Nelander, Svensson i Kungälv*, Lothigius*, Hamrin* och Lundkvist i Eskilstuna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.